

วิเคราะห์เปรียบเทียบชุมชนเมืองอ่างทอง และชุมชนเมืองสิงห์บุรี

จากการศึกษาวิวัฒนาการและสภาพปัจจุบันของชุมชนเมืองอ่างทองและชุมชนเมืองสิงห์บุรีที่ผ่านมา จะเห็นว่าชุมชนเมืองทั้ง 2 มีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใกล้เคียงกัน จากเดิมที่เคยตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาและเกิดการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการพัฒนาระบบถนนเข้ามาทำให้การตั้งถิ่นฐานของชุมชนทั้ง 2 เปลี่ยนแปลงทั้งลักษณะการตั้งถิ่นฐานรูปร่างและขนาดของเมืองซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอดีต และในบทนี้จะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบวิวัฒนาการ และลักษณะโครงสร้างองค์ประกอบของชุมชนเมืองทั้ง 2 ว่ามีเหตุปัจจัยอะไรที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน รวมทั้งวิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างองค์ประกอบของเมืองที่เกิดขึ้น

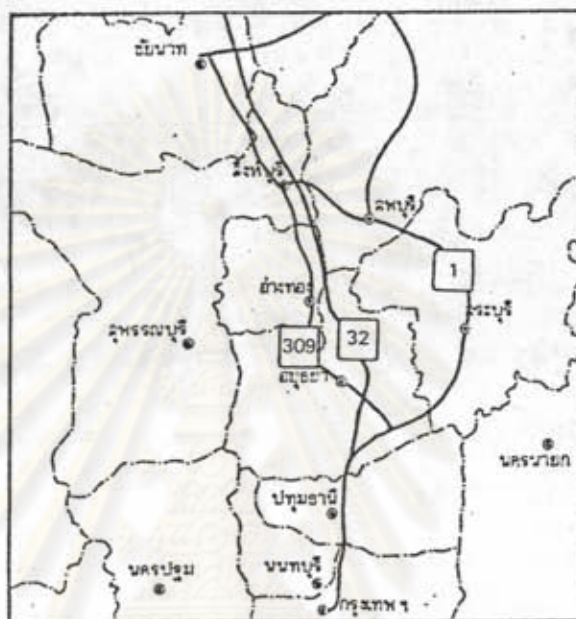
6.1 การเปรียบเทียบวิวัฒนาการของชุมชนเมืองอ่างทองและชุมชนเมืองสิงห์บุรี

ในการศึกษาเปรียบเทียบวิวัฒนาการของชุมชนเมืองอ่างทองกับชุมชนเมืองสิงห์บุรี ได้ทำการแบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น ลักษณะที่ตั้งทางกายภาพ, โครงข่ายถนน, ประชากร, การใช้ที่ดิน และพื้นที่ศูนย์กลางเมืองที่มีความสัมพันธ์และมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชุมชนทั้ง 2 แตกต่างกันอย่างใด

6.1.1 ลักษณะที่ตั้งทางกายภาพ

จังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เพียง 108 กิโลเมตร ซึ่งเป็นระยะทางที่สามารถติดต่อกับกรุงเทพฯ ได้สะดวก ทำให้ชุมชนเมืองอ่างทองอยู่ภายใต้เขตอิทธิพลของกรุงเทพฯสูง ประชาชนมีการเดินทางติดต่อและทำงานภายในกรุงเทพฯเป็นจำนวนมาก เป็นผลให้การขยายตัวของประชาชนในจังหวัดมีอัตราการเพิ่มที่ต่ำมาก เนื่องจากภายในจังหวัดไม่มีแหล่งงานที่จะดึงดูดประชาชนให้เข้ามาตั้งถิ่นฐานภายในพื้นที่ได้และจากการที่ตั้งของจังหวัดในภาคกลางมีการกระจุกตัวกันหนาแน่นในระยะห่างที่ใกล้กันมาก การเดินทางติดต่อระหว่างจังหวัดอ่างทองและจังหวัดโดยรอบอยู่ในระยะห่างประมาณ 30-60 กิโลเมตรทำให้ประชาชนสามารถเลือกเดินทางไปใช้บริการที่ใหญ่กว่า, ใกล้ตนเองและ

สามารถเดินทางไปได้สะดวกกว่าแทนชุมชนเดิม ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดอ่างทอง
 พึ่งพาการเกษตรเป็นหลัก ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาจึงมีรายได้น้อยมีกำลังการซื้อ
 ที่ต่ำ ทำให้สภาพชุมชนเมืองอ่างทองไม่เจริญเท่าที่ควรและมีการเจริญเติบโตที่ช้า

จังหวัดสิงห์บุรี ตั้งอยู่ค่อนข้างไปทางภาคกลางตอนบนอยู่ห่างจาก
 กรุงเทพฯ ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 (สายเอเชีย) เป็นระยะทางยาว 144
 กิโลเมตรตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 เป็นระยะทาง 185 กิโลเมตร ในอดีตการ
 เดินทางจากจังหวัดสิงห์บุรีกับกรุงเทพฯ ต้องใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ผ่านจังหวัด
 ลพบุรีและจังหวัดสระบุรีซึ่งเป็นระยะทางที่ค่อนข้างไกล อิทธิพลความเจริญของกรุงเทพฯ ที่มีต่อ
 จังหวัดสิงห์บุรีจึงมีน้อย แต่จังหวัดสิงห์บุรีก็ได้รับความเจริญจากจังหวัดลพบุรีซึ่งมีระดับการพัฒนา
 เมืองที่สูงกว่าแทนโดยเฉพาะในด้านของแหล่งงานประชาชนระหว่างชุมชนทั้ง 2 มีการติดต่อกัน
 สูงมาตั้งแต่อดีต มีการเดินทางจากชุมชนเมืองสิงห์บุรีไปทำงานยังจังหวัดลพบุรีแบบเข้าไปเย็น
 กลับอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับที่ตั้งของชุมชนเมืองสิงห์บุรีตั้งอยู่บริเวณใจกลางของภาค
 กลางตอนบนและอยู่ห่างจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 เพียง 2 กิโลเมตร จึงมีการติดต่อกัน
 กับพื้นที่โดยรอบสูงทำให้ชุมชนเมืองสิงห์บุรีมีสภาพเศรษฐกิจและประชากรที่เติบโตรวดเร็ว

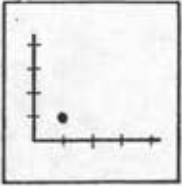

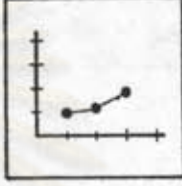
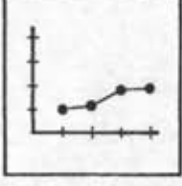
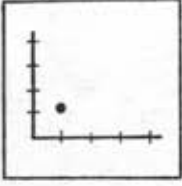
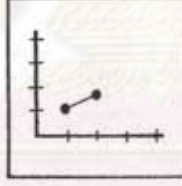
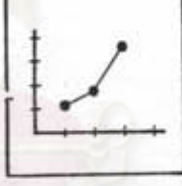

6.1.2 โครงข่ายถนน

โครงข่ายถนนของชุมชนเมืองอ่างทองในช่วงระยะการสัญจรทางน้ำยังไม่มีโครงข่ายถนนติดต่อกับพื้นที่โดยรอบและกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ที่สะดวกเลย เส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างชุมชนเมืองอ่างทองกับอยุธยาไม่ได้เชื่อมกันโดยตลอดทั้งสาย ในขณะที่ชุมชนเมืองสิงห์บุรีนั้นมีเส้นทางเชื่อมกับจังหวัดลพบุรีและกรุงเทพฯ ได้ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2488

ในระยะการสัญจรทางน้ำและทางบก โครงข่ายถนนของชุมชนเมืองอ่างทองเริ่มที่จะสามารถติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันชุมชนเมืองสิงห์บุรีนั้นมีโครงข่ายถนนที่หนาแน่นมากกว่าสามารถติดต่อกับภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัดได้โดยรอบโครงข่ายถนนหลวงสายต่าง ๆ พุ่งไปยังชุมชนเมืองสิงห์บุรีมากกว่า

จะเห็นว่าโครงข่ายถนนของชุมชนเมืองสิงห์บุรี มีการเชื่อมโยงของโครงข่ายถนนติดต่อกับชุมชนรอบข้างมาตั้งแต่อดีต ก่อนหน้าที่ชุมชนเมืองอ่างทองจะได้มีการพัฒนาการเชื่อมโยงติดต่อของระบบถนนเป็นเวลานาน เป็นผลให้ขอบเขตการค้าของชุมชนเมืองสิงห์บุรีขยายออกไปได้กว้างไกล และทำให้เศรษฐกิจของชุมชนเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว

6.1.3 ประชากร

ระยะการตั้งถิ่นฐาน	ระยะการตั้งถิ่นฐานและทางบก	ระยะการตั้งถิ่นฐานทางบก
ชุมชนเมืองอ่างทอง		
 <p>พ.ศ. 2449 จำนวนประชากร 5,715 คน.</p>	 <p>พ.ศ. 2449-2509 อัตราการขยายตัว 1.12%</p>	 <p>พ.ศ. 2509-2519 อัตราการขยายตัว 4.24%</p>
		 <p>พ.ศ. 2519-2530 อัตราการขยายตัว -0.09%</p>
ชุมชนเมืองสิงห์บุรี		
 <p>พ.ศ. 2449 จำนวนประชากร 6,591 คน</p>	 <p>พ.ศ. 2449-2509 อัตราการขยายตัว 3.68%</p>	 <p>พ.ศ. 2509-2519 อัตราการขยายตัว 9.79%</p>
		 <p>พ.ศ. 2519-2530 อัตราการขยายตัว 0.5%</p>

ลักษณะทางด้านประชากรของชุมชนเมืองอ่างทองมีการขยายตัวในอัตราที่ต่ำ เนื่องจากไม่มีสิ่งดึงดูดให้ประชากรย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานภายในชุมชน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2515 เมื่อเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 เปิดดำเนินการทำให้ชุมชนเมืองอ่างทองสามารถติดต่อกับกรุงเทพฯ และชุมชนอื่นได้สะดวกมากขึ้น ความเจริญของชุมชนเมืองอ่างทองจึงมีมากขึ้นดึงดูดให้ประชากรจากพื้นที่รอบนอกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้นอัตราการขยายตัวของประชากรในช่วงปี พ.ศ. 2509-2519 มีอัตราการขยายตัวที่สูงมาก แต่หลังจากนั้นแล้วอัตราการขยายตัวของประชากรก็ค่อย ๆ ลดลงเนื่องจากความสะดวกในการเดินทางติดต่อมีมาก ประชาชนไม่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในเขตชุมชนอีกต่อไป

ลักษณะของประชากรของชุมชนเมืองสิงห์บุรีมีการขยายตัวของประชากรสูงมาตั้งแต่อดีต เนื่องจากมีเส้นทางติดต่อกับพื้นที่โดยรอบหนาแน่นมาก่อนทำให้ชุมชนเมืองสิงห์บุรีมีความเป็นศูนย์กลางของพื้นที่สูง ดึงดูดให้ประชาชนจากพื้นที่รอบข้างเข้ามาตั้งถิ่นฐานภายในชุมชนเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะ เมื่อทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 เปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2515 ยิ่งทำให้ชุมชนเมืองสิงห์บุรีสามารถติดต่อกับพื้นที่โดยรอบได้สะดวกขึ้น จึงเห็นได้ว่าอัตราการขยายตัวของประชากรในช่วงปี พ.ศ. 2509-2519 มีการขยายตัวที่สูงมาก เป็นผลให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่เมืองตามมา

จะเห็นว่าจังหวัดสิงห์บุรีมีอัตราการขยายตัว และจำนวนประชากรมากกว่าชุมชนเมืองอ่างทองมาโดยตลอด ทั้งนี้เนื่องจากสภาพที่ตั้งและสภาพเศรษฐกิจของชุมชนเมืองสิงห์บุรีดีกว่าชุมชนเมืองอ่างทองจึงดึงดูดให้ประชาชนจากพื้นที่รอบนอกเข้าไปตั้งถิ่นฐานภายในชุมชนสิงห์บุรีกันมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.1.4 การใช้ที่ดิน

ระยะการตั้งถิ่นฐานทางน้ำ	ระยะการตั้งถิ่นฐานทางน้ำและทางบก	ระยะการตั้งถิ่นฐานทางบก
 <ul style="list-style-type: none"> - อยู่กับหนาแน่น 2 ฟังแม่น้ำ - ศูนย์กลางการค้าในเขตตะนาว 	<p style="text-align: center;">ชุมชนเมืองอ่างทอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เปลี่ยนแปลงเล็กน้อยบริเวณที่อยู่อาศัยเดิม - ขอบเขตการค้าลดกว้างไกล เศรษฐกิจขยายตัว - การใช้ที่ดินเปลี่ยนไปเป็น 2 ช่วงถนน 	 <ul style="list-style-type: none"> - ขยายตัวออกมาริมทางหลวง - ข้ามการค้าเกิดหนาแน่นเฉพาะริมทางหลวง
 <ul style="list-style-type: none"> - อยู่กับหนาแน่นริม 2 ฟังแม่น้ำ - ศูนย์กลางการค้าในระแวก 	<p style="text-align: center;">ชุมชนเมืองสิงห์บุรี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขอบเขตการค้ากว้างไกลขึ้น - การใช้ที่ดินเปลี่ยนไปเป็น 2 ช่วงถนน - ชุมชนขยายตัวออกไปจนเต็มพื้นที่ระหว่างถนนจนสวาทกับทางหลวงภายใต้ถนนลาดระวาง 	 <ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนยังขยายตัวออกไปถึงหัวที่ข้าง

การใช้ที่ดินของชุมชนเมืองอ่างทองในอดีตอยู่หนาแน่นกับบริเวณริม 2 ฟังแม่น้ำเจ้าพระยา มีการขยายตัวของชุมชนอย่างช้า ๆ เนื่องจากสถานที่ตั้งและเส้นทางการติดต่อไม่เอื้ออำนวยให้ชุมชนเมืองอ่างทองเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมากนัก การเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองอ่างทองเกิดขึ้นอย่างเด่นชัดหลังจากที่มีการก่อสร้างตลาดเทศบาล 1 และ

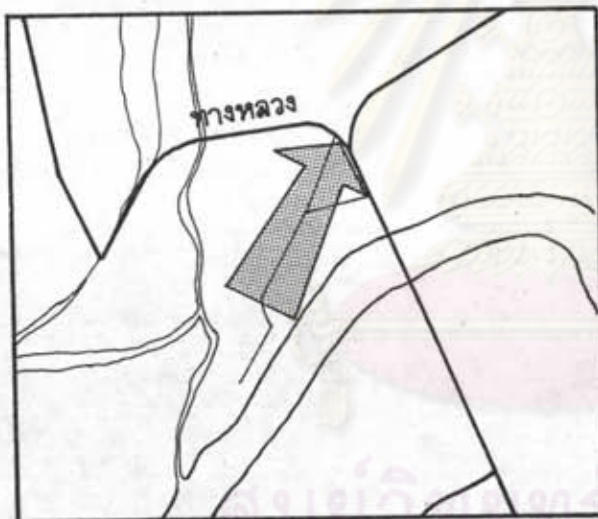
ตลาดเทศบาล 2 ขึ้นริมถนนเทศบาล 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ได้เปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2515 การขยายตัวของชุมชนเมืองอ่างทองได้ขยายออกไปตามแนวถนนเทศบาล 2 และเข้าหาทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 มากขึ้นตามลำดับ จนในที่สุดมาเกาะตัวอยู่บริเวณริมทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 เมื่อมีการสร้างตลาดสวนผึ้งขึ้นในปี พ.ศ. 2525 เป็นการขยายตัวออกมาตามแนวถนนอย่างขาดระเบียบการจัดการ จึงทำให้เกิดการใช้พื้นที่แต่เฉพาะบริเวณริมถนน การใช้ที่ดินทำการค้าเกิดขึ้นเฉพาะในบริเวณริมถนนทำให้พื้นที่ด้านในของชุมชนและพื้นที่หลังแนวถนนขาดการเข้าถึงมีสภาพการค้าที่ซบเซาลงและเปลี่ยนเป็นที่เก็บของ, ที่อยู่อาศัย และปิดกั้นไว้ ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเมืองไม่คุ้มค่าเป็นการสูญเปล่าในการพัฒนาและทำให้เกิดปัญหาจากการกระจุกตัวของกิจกรรมการค้าในบริเวณริมทางหลวง

สำหรับการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองสิงห์บุรี จะเห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในอดีตชุมชนเมืองสิงห์บุรีได้ตั้งถิ่นฐานอยู่กันหนาแน่นบริเวณริม 2 ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อมีการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเสร็จในปี พ.ศ. 2501 ทำให้ชุมชนเมืองสิงห์บุรีสามารถติดต่อกับชุมชนโดยรอบได้สะดวก เนื่องจากมีเส้นทางติดต่อกับพื้นที่รอบข้างได้หลายสายและสถานที่ตั้งที่ได้เปรียบจึงทำให้ชุมชนเมืองสิงห์บุรีเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ, ประชากรและการใช้ที่ดิน ดังจะเห็นได้ว่าชุมชนเมืองสิงห์บุรีได้ขยายจากบริเวณริมแม่น้ำออกมาตามแนวถนนสุนทรวิจิตรหลังจากที่มีการก่อสร้างตลาดเทศบาลในปี พ.ศ. 2507 และหลังจากนั้นก็ได้ขยายตัวต่อไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเมื่อทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ได้เปิดดำเนินการทำให้พื้นที่การค้าของเมืองขยายตัวออกไปจนเต็มพื้นที่ระหว่างถนนสุนทรวิจิตรกับทางหลวงภายใต้โครงข่ายถนนตาเตราง ซึ่งสะท้อนให้เห็นการได้รับการวางแผนจัดระเบียบขึ้นภายในชุมชนทำให้เกิดการใช้สอยพื้นที่ได้คุ้มค่าและติดต่อกันได้สะดวกในทุกส่วนของพื้นที่

จะเห็นว่า การขยายตัวของชุมชนเมืองอ่างทองและชุมชนเมืองสิงห์บุรี นั้นมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่เหมือนกัน คือ ขยายตัวจากบริเวณริมน้ำออกมาสู่บริเวณริมถนนแต่ในชุมชนเมืองสิงห์บุรีพื้นที่มีการขยายตัวที่รวดเร็วกว่าและเป็นระเบียบกว่า เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางที่ตั้ง, เศรษฐกิจที่เอื้ออำนวยตลอดจนการดูแลจัดการของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ดีกว่า ลักษณะการขยายตัวของชุมชนเมืองอ่างทอง ทางหลวงเป็นตัวดึงเมืองให้ขยายตัวออกไปตามแนวยาวของถนน ในขณะที่การขยายตัวของชุมชนเมืองสิงห์บุรีทางหลวงทำให้เมืองขยายพื้นที่ใช้สอย

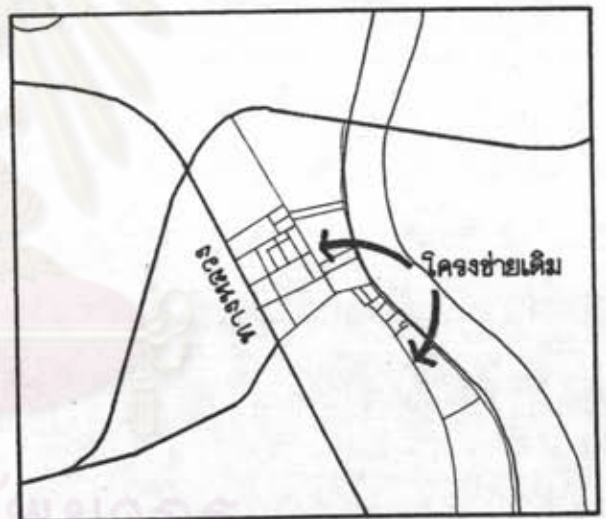
มากขึ้นทั้งนี้ เนื่องจากการวางตัวของทางหลวงและถนนภายในชุมชนที่เหมาะสม ทางหลวงที่ตัดผ่านชุมชนเมืองอ่างทองในลักษณะของการตัดขวางทำให้การที่ดินต่าง ๆ ภายในชุมชนพยายามมุ่งเข้าหาแนวทางหลวงจึงทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองตามแนวถนน ประกอบกับได้มีการก่อสร้างตลาดขึ้นบริเวณริมทางหลวงจึงทำให้เกิดการเข้าหาทางหลวงเร็วขึ้น ส่วนในชุมชนเมืองสิงห์บุรี ทางหลวงได้ตัดยาวขนานกับชุมชนและแม่น้ำซึ่งสอดคล้องกับระบบการสัญจรภายในเมืองที่มีอยู่เดิมทำให้การพยายามมุ่งเข้าหาทางหลวงไม่เกิดขึ้น เป็นเพียงการตัดเชื่อมระหว่างโครงข่ายเดิมกับแนวทางหลวงจึงเกิดเป็นโครงข่ายตาตารางขึ้นซึ่งนับว่าเป็นโครงข่ายถนนที่เหมาะสมทำให้พื้นที่ทุกส่วนสามารถเข้าถึงได้สะดวกทั่วกัน การสัญจรสามารถผ่านได้สะดวก

ชุมชนเมืองอ่างทอง

ทางหลวงตัดขวาง-ตั้งการไ้ที่ดินภายใน
ออกมาตามแนวถนน

ชุมชนเมืองสิงห์บุรี

ทางหลวงตัดยาวขนาน-สอดคล้องโครงข่ายเดิม
-โครงข่ายตาตาราง
เกิดจากการตัดเชื่อม
โครงข่ายเดิมกับทางหลวง

6.1.5 พื้นที่ศูนย์กลางเมือง

ระยะการฉัฏฐจรทางน้ำ	ระยะการฉัฏฐจรทางน้ำและทางบก	ระยะการฉัฏฐจรทางบก
 <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์กลางตั้งอยู่ริมแม่น้ำ 	<p style="text-align: center;">ชุมชนเมืองอ่างทอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์กลางตั้งอยู่ริมแม่น้ำ เช่นเดิม - มีการสร้างตลาดแห่งใหม่ เกิดศูนย์กลาง 2 แห่ง ศูนย์กลางเดิมเริ่มซบเซา 	 <ul style="list-style-type: none"> - มีการสร้างตลาดแห่งใหม่ เกิดศูนย์กลางใหม่ริมทางหลวง ศูนย์กลางเดิมซบเซา
 <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์กลางตั้งอยู่ริมแม่น้ำ 	<p style="text-align: center;">ชุมชนเมืองสิงห์บุรี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ย่านการค้าขยายตัว เกิดศูนย์กลางใหม่เมื่อมีการสร้างตลาดเทศบาล - ศูนย์กลางใหม่ขยายตัวออกไปบริเวณย่านการค้าเดิมยังคงทำการค้าอยู่ 	 <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์การใหม่ขยายตัวจนถึงริมทางหลวง - ย่านการค้าเดิมยังมีการค้าอยู่

ชุมชนเมืองอ่างทองมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ศูนย์กลางเมืองอยู่ตลอดเวลา ถึง 3 แห่ง ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ศูนย์กลางเมืองเกิดขึ้นตามการขยายตัวของชุมชน จากเดิมพื้นที่ศูนย์กลางการค้าตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณตลาดทรัพย์สินฯ ต่อมาเมื่อย่านการค้าของเมืองขยายตัวออกไปตามแนวถนนเทศบาล 2 บริเวณพื้นที่ศูนย์กลางเมืองจึงได้เขยิบตัวขึ้นไปบริเวณตลาดเทศบาล 1 และเกิดเป็นศูนย์กลาง 2 แห่งขึ้นในเวลานั้นแต่บริเวณ

ศูนย์กลางเดิมริมแม่น้ำเริ่มซบเซาลงตามลำดับ และเมื่อการสัญจรทางบกเข้ามามีบทบาทต่อชุมชนเมืองอ่างทองเพิ่มขึ้นทำให้บริเวณศูนย์กลางเมืองเดิมซึ่งอยู่ริมแม่น้ำมีการเข้าถึงที่น้อยลงจนในที่สุดก็เลิกกิจการค้าบริเวณนี้ไปเมื่อชุมชนได้ขยายตัวออกไปจนถึงทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 บริเวณพื้นที่ศูนย์กลางเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอีกโดยย้ายจากบริเวณตลาดเทศบาล 1 ออกไปอยู่บริเวณตลาดสุพรรณี่ตามการขยายตัวของชุมชน ร้านค้าต่าง ๆ ที่อยู่ด้านในย้ายออกไปเปิดร้านอยู่บริเวณภายนอกทำให้บริเวณด้านในซึ่งขาดการเข้าถึงเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นที่เก็บของที่อยู่อาศัยและปิดทึบไว้

สำหรับชุมชนเมืองสิงห์บุรีมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ศูนย์กลางเมืองที่แตกต่างออกไป เนื่องจากชุมชนเมืองสิงห์บุรีมีการขยายตัวภายในพื้นที่เป็นการขยายตัวจากจุดศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ศูนย์กลางเมืองจึงเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวเมื่อชุมชนเมืองสิงห์บุรีได้ขยายตัวจากบริเวณริมแม่น้ำมาสู่บริเวณถนน พื้นที่ศูนย์กลางเมืองจึงย้ายจากตลาดหน้าวัดโพธิ์แก้วพคนมาเป็นตลาดสดแห่งใหม่และค่อย ๆ ขยายตัวมากขึ้นตามการขยายตัวของชุมชนจนเต็มพื้นที่ระหว่างถนนสุวรรณศรกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 ในขณะที่ย่านการค้าเดิมก็ยังคงมีการทำการค้าควบคู่กันไปแต่ไม่หนาแน่นดังแต่ก่อน

จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองอ่างทองนั้นมีลักษณะของการขยายตัวของพื้นที่ศูนย์กลางเมืองตามการขยายตัวของชุมชนตามแนวถนนไม่ได้เป็นการขยายตัวของพื้นที่ศูนย์กลางการค้าออกไปตามการขยายตัวของชุมชนเหมือนดังชุมชนเมืองสิงห์บุรี จึงทำให้พื้นที่การค้าของชุมชนเมืองอ่างทองมาจุกตัวอยู่บริเวณริมทางหลวงไม่สามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ด้านในให้เกิดประโยชน์ที่คุ้มค่า

สรุป

จะเห็นว่าจากการศึกษาเปรียบเทียบ ลักษณะที่ตั้ง, โครงข่ายถนน, ประชากร, การใช้ที่ดินและพื้นที่ศูนย์รวมกลางเมืองของชุมชนเมืองอ่างทอง และชุมชนเมืองสิงห์บุรี พบว่าทั้งหมดมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ สภาพที่ตั้งของชุมชนเมืองสิงห์บุรีเอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของชุมชนมากกว่าชุมชนเมืองอ่างทอง เนื่องจากชุมชนเมืองสิงห์บุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เป็นระยะทางไกลกว่าชุมชนเมืองอ่างทอง ทำให้อิทธิพลของกรุงเทพฯแผ่มาถึงชุมชนเมืองสิงห์บุรีได้น้อยกว่า ประกอบกับที่ตั้งของชุมชนเมืองสิงห์บุรีตั้งอยู่บริเวณใจกลางของภาคกลางตอนบนและอยู่ห่างจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 เพียง 2 กิโลเมตร จึงทำให้มีการติดต่อกับพื้นที่

โดยรอบสูงและการที่มีโครงข่ายการสัญจรทางถนนที่เชื่อมโยงกับชุมชนโดยรอบที่หนาแน่นกว่าชุมชนเมืองอ่างทองจึงทำให้ชุมชนเมืองสิงห์บุรีมีความเจริญทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าชุมชนเมืองอ่างทอง ดึงดูดให้ประชาชนจากพื้นที่รอบนอกเข้ามาตั้งถิ่นฐานภายในชุมชนเมืองสิงห์บุรีหนาแน่นกว่า ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว จากเดิมที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเหมือนกันเปลี่ยนไปสู่การขยายตัวตามแนวถนน ซึ่งจะเห็นได้ว่า

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินภายในชุมชนเมืองสิงห์บุรีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นระเบียบกว่ามีการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างคุ้มค่า เนื่องจากมีการวางตัวของแนวทางหลวงที่ตัดผ่านชุมชนในลักษณะยาวขนานไปกับชุมชนและโครงข่ายถนนเดิมภายในชุมชน ทำให้เกิดการเชื่อมกันระหว่างโครงข่ายเดิมกับทางหลวงเป็นโครงข่ายถนนตาเตรางขึ้นในเมือง ทำให้พื้นที่ทุกส่วนได้รับการเข้าถึงสะดวกเกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างคุ้มค่า

ในขณะที่ชุมชนเมืองอ่างทองมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินอย่างค่อยเป็นค่อยไปจนกระทั่งเมื่อมีการก่อสร้างเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 เสร็จ ทำให้ชุมชนเมืองอ่างทองขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็นการขยายตัวออกมาตามแนวถนนและมีการใช้พื้นที่เฉพาะในบริเวณที่อยู่ใกล้ถนนจึงทำให้พื้นที่เมืองจำนวนมากไม่ได้รับการใช้ประโยชน์ที่คุ้มค่า และเกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ศูนย์กลางเมืองถึง 3 ครั้งตามการขยายตัวของชุมชน เมื่อบริเวณศูนย์กลางเมืองเขยิบตัวขึ้นไปบริเวณศูนย์กลางเดิมซึ่งอยู่ด้านในจะซบเซาและเลิกทำการค้าไปในที่สุด เปลี่ยนสภาพเป็นที่เก็บของที่อยู่อาศัยหรือปิดทิ้งไว้ทำให้สูญเสียการใช้ประโยชน์และการพัฒนา ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เนื่องจากการวางตัวของทางหลวงที่ตัดขวางชุมชนทำให้ย่านการค้าพยายามมุ่งเข้าหาแนวทางหลวงจนเกิดเป็นการขยายตัวตามแนวยาวของถนน และการขาดการจัดการที่ดีปล่อยให้มีการก่อสร้างตลาดและถนนต่าง ๆ ตามยถากรรม การพัฒนาต่าง ๆ เกิดขึ้นโดยภาคเอกชนซึ่งทางฝ่ายท้องถิ่นไม่ได้ให้การดูแลควบคุมที่ดี ทำให้เกิดการกระจุกตัวของย่านการค้าบริเวณริมทางหลวงซึ่งนำมาซึ่งปัญหาของเมืองต่อไป

จากการศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองอ่างทองและชุมชนเมืองสิงห์บุรี พบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนทั้ง 2 คือ

1. ทางหลวง, ถนน ทางหลวงเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ, ประชากร และการใช้ที่ดินภายในเมืองไม่โดยทางตรงก็ทางอ้อม และทางหลวงก็มีผลต่อรูปร่างและการขยายตัวของเมือง ดังนั้นในการวางแผนพัฒนาพื้นที่หรือในการก่อสร้าง

เส้นทางในพื้นที่ใดก็ตาม จึงควรศึกษาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนและ โครงข่ายถนนภายในชุมชนให้ดีเสียก่อน

2. ตลาด ตลาดเป็นอีกปัจจัยหนึ่งเนื่องจากตลาดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของชุมชน เมื่อมีการย้ายตลาดสดทำให้ร้านค้าต่าง ๆ พยายามมาเปิดกิจการค้าในบริเวณใกล้เคียง

3. การจัดการของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐควรมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในชุมชนสูงสุดและให้เป็นระเบียบ แม้ว่าบางครั้งรายได้ของท้องถิ่นอาจจะไม่เพียงพอต่อการพัฒนาแต่ท้องถิ่นก็ควรทำหน้าที่ในการควบคุมการพัฒนาพื้นที่ของเอกชนให้มากขึ้น

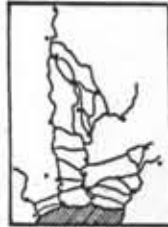

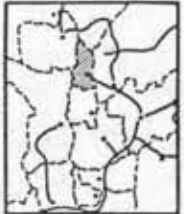
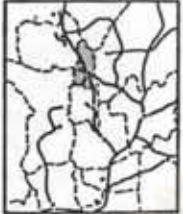
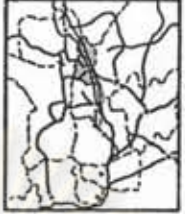

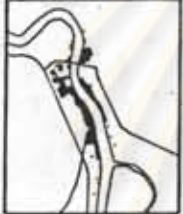

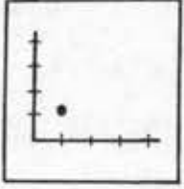

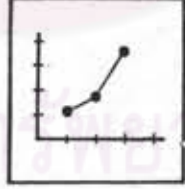
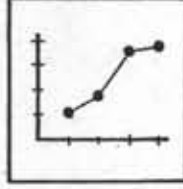

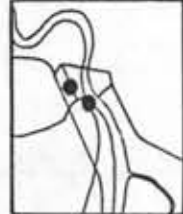
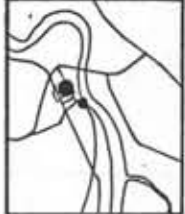

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 6.1 วิวัฒนาการชุมชนเมืองอ่างทอง

	ระยะการตั้งถิ่นฐาน (ตั้งแต่อดีต - พ.ศ.2500)	ระยะการตั้งถิ่นฐานและทางบก (พ.ศ.2500 - พ.ศ.2520)		ระยะการตั้งถิ่นฐานทางบก (พ.ศ.2520 - พ.ศ.2530)	
การตั้งถิ่นฐาน	 - อาศัยการตั้งถิ่นฐาน เป็นหลักมีโครงข่ายการ ตั้งถิ่นฐานหนาแน่น	 - ยังคงมีการตั้งถิ่นฐาน	 - ลดบทบาทความสำคัญ และการคมนาคมลงมาก	 - ไม่มีบทบาทต่อชุมชน	การตั้งถิ่นฐานลด บทบาทจนไม่มีการ คมนาคมทางน้ำ
โครงข่ายถนน	 - ชุมชนเมืองอ่างทองตั้งอยู่ โดยตัวอาคารติดต่อกัน ทางถนน	 - เริ่มมีโครงข่ายเชื่อมต่อกัน แต่ภายในจังหวัดยังมี การใช้ทางน้ำอยู่	 - โครงข่ายหนาแน่นมากขึ้น การติดต่อทางรถยนต์ สะดวก รวดเร็ว ใช้ถนนมาก	 - ทุกส่วนของพื้นที่ในจังหวัด สามารถติดต่อได้โดยทาง รถยนต์	โครงข่ายถนนหนาแน่นขึ้น และเข้าไปมีบทบาทต่อ ชุมชนเมืองอ่างทอง
การใช้ที่ดิน	 - อยู่กันหนาแน่น 2 ฝั่ง แม่น้ำ - ศูนย์กลางการค้าในเขต ตะแวง	 - เปลี่ยนแปลงเล็กน้อย บริเวณที่อยู่อาศัยเพิ่ม	 - ขอบเขตการค้า กว้างไกล เศรษฐกิจ ขยายตัว - การใช้ที่ดินเปลี่ยนไปเป็น 2 ฝั่งถนน	 - ขยายตัวออกมาริม ทางหลวง - ย่านการค้าเกิดหนาแน่น เฉพาะริมทางหลวง	การใช้ที่ดินเปลี่ยนแปลง จาก 2 ฝั่งแม่น้ำไปสู่ 2 ฝั่งถนน
ประชากร	 - มีจำนวนน้อยขยายตัวช้า ไม่มีถึงสูงสุด - ประชากร 5715 คน	 - เพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ - อัตราขยายตัว 1.12%	 - เพิ่มขึ้นสูงมาก - อัตราขยายตัว 4.24%	 - ขยายตัวต่ำ-ลด เนื่องจาก สามารถเดินทางได้สะดวก ไม่จำเป็นต้องอยู่ในชุมชน -0.09	ประชากรเพิ่มสูงในช่วง การตั้งถิ่นฐานและบก ที่ถนนเข้ามาใหม่ ๆ
ศูนย์กลางเมือง	 - ศูนย์กลางตั้งอยู่ริมแม่น้ำ	 - ศูนย์กลางตั้งอยู่ริมแม่น้ำ เพิ่มเติม	 - มีการสร้างตลาดแห่งใหม่ เกิดศูนย์กลาง 2 แห่ง ศูนย์กลางเดิมเริ่มซบเซา	 - มีการสร้างตลาดแห่งใหม่ เกิดศูนย์กลางใหม่ริมทาง หลวง ศูนย์กลางเดิมซบเซา	ศูนย์กลางขยายตัวตาม ตลาดและการขยายตัว ของย่านการค้า
	 ใช้การตั้งถิ่นฐาน ชุมชนเกิดขึ้น 2 ฝั่งแม่น้ำ และเป็นศูนย์กลางในเขต ตะแวง	 ถนน เริ่มเข้ามามีบทบาท ตลาดกว้างไกลออกไป ประชาชนเข้ามาตั้งถิ่นฐานมากขึ้น การใช้ที่ดินขยายตัว จาก 2 ฝั่งแม่น้ำไปเป็นการตั้งถิ่นฐาน 2 ฝั่งถนน		 ใช้การตั้งถิ่นฐานทางรถยนต์ ย่านการค้าขยายตัวถึงทาง หลวง ประชากรลดลง ให้เห็นว่าชุมชนเมืองอ่างทอง บริการการค้าแก่พื้นที่โดยรอบ เป็นส่วนใหญ่	

แผนภูมิที่ 6.2 วิวัฒนาการของชุมชนเมืองสิงห์บุรี

	ระยะการตั้งถิ่นฐาน (ตั้งแต่อดีต - พ.ศ.2500)	ระยะการตั้งถิ่นฐานและทางบก (พ.ศ. 2500 - พ.ศ. 2520)	ระยะการตั้งถิ่นฐานทางบก (พ.ศ. 2520 - พ.ศ. 2530)		
การตั้งถิ่นฐาน	 - อาศัยการตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มมีโครงข่ายการตั้งถิ่นฐานที่หนาแน่น	 - ยังคงมีการตั้งถิ่นฐาน	 - ลดบทบาทความสำคัญและการคมนาคมลงมาก	 - ไม่มีบทบาทต่อชุมชน	การตั้งถิ่นฐานลดบทบาทลงจนไม่มี การตั้งถิ่นฐาน
โครงข่ายถนน	 - โครงข่ายการตั้งถิ่นฐานของถนนมีการเชื่อมต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี แต่ยังไม่อยู่ในสภาพที่ดี	 - เริ่มมีโครงข่ายเชื่อมต่อกับจังหวัดใกล้เคียงและภายในจังหวัดมากขึ้น	 - โครงข่ายหนาแน่นขึ้นการติดต่อทางรถยนต์สะดวกรวดเร็วใช้กันมาก	 - ทุกส่วนของพื้นที่ในจังหวัดสามารถติดต่อได้โดยทางรถยนต์	โครงข่ายถนนหนาแน่นขึ้นและเข้าไปมีบทบาทต่อชุมชนเมืองสิงห์บุรีเพิ่มขึ้น
การใช้ที่ดิน	 - อยู่กับหนาแน่นริม 2 ฝั่งแม่น้ำ - ศูนย์กลางการค้าในระยะแรก	 - ขอบเขตการค้ากว้างไกลขึ้น - การใช้ที่ดินเปลี่ยนไปเป็น 2 ข้างถนน	 - ชุมชนขยายตัวออกไปจนเต็มพื้นที่ระหว่างถนน ขุนสรวกกับทางหลวง ภายใต้อาคารระวาง	 - ชุมชนยังขยายตัวออกไปในจังหวัดที่ข้างล่าง	การใช้ที่ดินขยายตัวไปสู่ 2 ข้างถนน
ประชากร	 - จำนวนประชากร 6591 คน	 - เพิ่มขึ้นสูงมาก อัตราการขยายตัวเฉลี่ย 9.79%	 - เพิ่มขึ้นในอัตราสูง 3 อัตราการขยายตัวเฉลี่ย 3.68%	 - ขยายตัวช้าในช่วงแรกและเพิ่มสูงขึ้นในเวลาต่อมา	ประชากรเพิ่มสูงมาก
ศูนย์กลางเมือง	 - ศูนย์กลางตั้งอยู่ริมแม่น้ำ	 - ย่านการค้าขยายตัวเกิดศูนย์กลางใหม่เมื่อมีการสร้างตลาดเทศบาล	 - ศูนย์การใหม่ขยายตัวจนถึงริมทางหลวง - ย่านการค้าเดิมซึ่งมีการค้าอยู่	 - ศูนย์กลางใหม่ขยายตัวออกไปบริเวณย่านการค้าเดิมซึ่งตั้งทำการค้าอยู่	ศูนย์กลางเมืองขยายตัวในลักษณะแยกออกจากจุดศูนย์กลางหรือตลาดสด
	 ใช้การตั้งถิ่นฐานชุมชนเกิดขึ้น 2 ฝั่งแม่น้ำเป็นศูนย์กลางในเขตละแวก	 ถนนมีการเชื่อมโยระหว่างชุมชนเมืองสิงห์บุรีกับพื้นที่โดยรอบมากขึ้น ชุมชนเมืองสิงห์บุรีมีความเป็นศูนย์กลางเพิ่มขึ้น เกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ ประชากร และการใช้ที่ดินอย่างมาก การตั้งถิ่นฐานขยายถึงตามแนว 2 ข้างถนน	 ใช้การตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองสิงห์บุรีขยายตัวออกไปผ่านการค้าขยายตัวออกไปถึงริมทางหลวงในอัตราที่ช้าลง	สรุป ปัจจัยเปลี่ยนแปลง - ถนน - ตลาด	

6.2 การเปรียบเทียบโครงสร้างองค์ประกอบชุมชนเมืองอ่างทองกับชุมชนเมืองสิงห์บุรี

6.2.1 รูปแบบการใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินภายในชุมชนเมืองอ่างทอง มีการวางตัวของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่กระจุกกระจายอยู่ 2 ฝั่งแม่น้ำ ลักษณะเมืองคล้ายกับเมืองเอกแต่โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลางชุมชนและแบ่งแยกกิจกรรมต่าง ๆ ให้กระจายกันอยู่ 2 ฝั่ง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 ตัดผ่านกลางชุมชนทำให้เส้นทางหลวงสายนี้รองรับการจราจรทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการติดต่อภายในและภายนอกชุมชน

ย่านการค้า ในปัจจุบันย่านการค้าของชุมชนเมืองอ่างทองเกาะตัวอยู่หนาแน่นบริเวณริมทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 และจะค่อย ๆ จางลงตามระยะห่างจากแนวทางหลวง แม้ว่าการที่ย่านการค้าอยู่ใกล้ทางหลวงทำให้สามารถติดต่อกับพื้นที่ภายนอกได้สะดวก แต่เนื่องจากโครงข่ายถนนภายในชุมชนที่มุ่งเข้าหาแนวทางหลวงทำให้เกิดการใช้ที่ดินตามแนวยาวกระจุกตัวอยู่ริมทางหลวง เกิดการสัญจรที่สับสนทั้งปริมาณและขนาดของยานยนต์ทำให้เกิดขวางเส้นทางสัญจรและเกิดอุบัติเหตุได้ง่ายบนทางหลวงสายนี้

บริเวณที่อยู่อาศัย เนื่องจากภายในชุมชนยังขาดถนนที่จะเปิดพื้นที่เมืองออก จึงทำให้การใช้ที่ดินบริเวณที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เกาะตัวอยู่ในระยะที่สามารถเชื่อมกับถนนหลักได้ ซึ่งจะเห็นได้จากบริเวณที่อยู่อาศัยทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำ จะมีบ้านเรือนอยู่กันหนาแน่นบริเวณริมถนนเทศบาล 1 ซึ่งยาวเรียบไปกับแนวลำแม่น้ำ มีถนนซอยเล็ก ๆ แยกเข้าสู่บริเวณที่พักอาศัยทำให้เกิดการใช้ที่ดินเฉพาะบริเวณริมถนน แต่เนื่องจากถนนเทศบาล 1 เป็นถนนภายในชุมชนที่ยาวขนานไปกับแม่น้ำ จึงทำให้บริเวณที่อยู่อาศัยบริเวณนี้มีความน่าอยู่และไม่มีสิ่งรบกวนจากภายนอกมากนัก ส่วนบริเวณที่อยู่อาศัยทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำมีลักษณะเช่นเดียวกันมีการจุกตัวหนาแน่นริมถนนเทศบาล 2 ทางตอนใต้ย่านการค้า ซึ่งเคยเป็นย่านการค้ามาในอดีต แต่ในปัจจุบันได้ใช้พื้นที่พักอาศัย จึงมีสภาพไม่เหมาะสมกับการเป็นที่พักอาศัย และพื้นที่หลังถนนเข้าไปเป็นถนนสายเล็ก ๆ ที่ต่อกับถนนหลักและเป็นที่อยู่อาศัยที่หนาแน่นขาดสุขลักษณะที่ดี

บริเวณสถานที่ราชการ ตั้งอยู่เชิงสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาโดยมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 ตัดผ่านกลางศูนย์ราชการไปทำให้บดบังความสว่างและความโดดเด่นของพื้นที่ และการที่สถานที่ราชการตั้งอยู่คนละฝั่งกับย่านการค้าทำให้ประชาชนที่มาติดต่อขาดความสะดวกและความเป็นเอกภาพของเมือง

โรงเรียน, วัด มักจะตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกัน และกระจายอยู่ทั้ง 2 ฝั่ง
ของชุมชน เป็นศูนย์กลางของประชาชนในละแวกบ้านซึ่งอยู่ในระยะที่เดินได้สะดวก เป็นสถาน
ที่ประกอบพิธีทางศาสนาและวันสำคัญต่าง ๆ

สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ภายในชุมชนเมืองอ่างทองยังขาดสวนสาธารณะ
ปัจจุบันจึงใช้สนามหน้าศาลากลางริมแม่น้ำ เป็นสถานที่ออกกำลังกายของคนในชุมชน จึงควรที่จะมี
การปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ริมน้ำให้เกิดประโยชน์ที่มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

จะเห็นว่าการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองอ่างทองในหลายส่วนมีสภาพที่ไม่
เหมาะสม เช่น บริเวณย่านการค้า, ที่อยู่อาศัย, สถานที่ราชการ การที่กิจกรรมการใช้ที่ดิน
ต่าง ๆ อยู่กระจายกันทั้ง 2 ฝั่งและต้องอาศัยเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 และ
ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 เป็นเส้นทางสัญจรติดต่อระหว่างกัน ทำให้เส้นทางสายนี้ต้อง
รองรับปริมาณการจราจรจำนวนมากทั้งจากภายในและภายนอกชุมชนเกิดความไม่สะดวกและ
อันตรายจากการเดินทางติดต่อได้ง่าย

ลักษณะการใช้ที่ดินภายในชุมชนเมืองสิงห์บุรี มีการวางตัวของกิจกรรมการ
ใช้ที่ดินอย่างค่อนข้างเป็นระเบียบทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 และ 311 เป็นเสมือน
ขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนให้อยู่ภายในพื้นที่ระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข
309, 311 กับแม่น้ำเจ้าพระยาทำให้กิจกรรมภายในชุมชนเมืองสิงห์บุรีดำเนินอยู่ภายใน
พื้นที่ไม่ปะปนกับการสัญจรบนทางหลวงและมีการวางตัวของการใช้ที่ดินภายในแบ่งแยกกิจกรรม
หน้าที่กันเป็นอย่างดี

ย่านการค้า เป็นบริเวณที่สามารถติดต่อได้สะดวกทั้งจากภายในและ
ภายนอกชุมชน เนื่องจากตั้งอยู่ทางตอนเหนือของชุมชนใกล้สะพานข้ามแม่น้ำและเป็นชุมทาง
บรรจบของเส้นทางติดต่อกับภายนอกหลายสาย แต่การที่ย่านการค้าถูกปิดทางทิศเหนือด้วย
โรงพยาบาลและทางทิศใต้ด้วยโรงเรียนและวัดทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวในแนวเหนือใต้
ต่อไปในอนาคต

บริเวณที่อยู่อาศัย ซึ่งอยู่ถัดลงมาทางทิศใต้ของย่านการค้าสามารถติดต่อกับ
ย่านการค้า, สถานที่ราชการหรือกิจกรรมอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดีด้วยโครงข่ายถนนภายในที่ยาว
ขนานกับแนวลำแม่น้ำและทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 แบ่งแยกทางสัญจรภายในกับภายนอก
ชุมชนออกจากกันทำให้การสัญจรภายในบริเวณที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยไม่พลุกพล่านและไม่มี
กิจกรรมอันใดที่จะรบกวน จึงเป็นบริเวณที่เหมาะสมสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย ส่วนบริเวณที่อยู่อาศัย

ทางฝั่งตะวันออกก็มีลักษณะ โครงสร้างและ โครงข่ายถนนใกล้เคียงกัน การติดต่อกับศูนย์กลาง เมืองต้องอาศัยสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งมีการติดต่อที่ไม่ค่อยสะดวกนัก เนื่องจากสะพาน ข้ามแม่น้ำแห่งนี้ เป็นสะพานเก่าที่สร้างมานานแล้วมีขนาดทางวิ่งที่เล็กมาก

บริเวณสถานที่ราชการ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาในท่าเลขที่สง่างาม และสามารถติดต่อได้สะดวกเนื่องจากอยู่ไม่ไกลจากย่านการค้าและท่ารถมากนัก แต่การที่ สถานที่ราชการตั้งอยู่ระหว่างถนนวิไลจิตต์กับถนนธรรมโชติซึ่งมีพื้นที่คับแคบทำให้เป็นอุปสรรค ต่อการขยายตัว

โรงเรียน, วัด ซึ่งมักจะตั้งอยู่ด้วยกัน ส่วนมากจะกระจายตัวอยู่ทั่วไปใน บริเวณที่อยู่อาศัยเป็นศูนย์กลางภายในละแวกบ้านซึ่งอยู่ในระยะเดินเท้าได้ จึงเป็นสถานที่ ประกอบพิธีทางศาสนาและวันสำคัญของประชาชนในเขตละแวกวัด และมีโรงเรียนประถม ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบ้านมากนัก

สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ภายในชุมชนเมืองสิงห์บุรีขาดสวนสาธารณะหรือ สถานที่พักผ่อนที่เหมาะสม บริเวณพื้นที่ริมน้ำซึ่งสร้างเป็นเขื่อนกันน้ำน่าจะจะมีการปรับปรุงให้ เป็นสถานที่พักผ่อนออกกำลังกายของคนในชุมชน เนื่องจากพื้นที่ริมน้ำเป็นทำเลที่มีความงดงาม ตามธรรมชาติที่น่ารื่นรมย์และอนุรักษ์ไว้ ทั้งยังเป็นบริเวณที่ประชาชนสามารถติดต่อได้โดยสะดวก และไม่ไกลจากย่านการค้า

จะเห็นว่าการใช้ที่ดินภายในชุมชนเมืองสิงห์บุรีมีการแบ่งแยกกิจกรรม และการวางตัวของกิจกรรมที่เหมาะสมกว่าชุมชนเมืองอ่างทอง ภายใต้โครงข่ายถนนที่ทำให้การใช้ ที่ดินในส่วนต่าง ๆ ของชุมชนสามารถติดต่อเข้าถึงได้สะดวก ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการ เปลี่ยนแปลงของชุมชนที่แตกต่างกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.2.2 กิจกรรมศูนย์กลาง

ภายในชุมชนเมืองอ่างทอง ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นตัวกิจกรรมศูนย์กลางได้ 4 กลุ่ม คือ กิจกรรมพาณิชยกรรม, สถาบันราชการและบริการสาธารณะ, และสถาบันศาสนา, สถาบันการศึกษา กิจกรรมศูนย์กลางเหล่านี้ต่างกระจายกันอยู่ที่ 2 ฝั่งแม่น้ำ โดยมีกิจกรรมพาณิชยกรรมตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ บริเวณทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 ประกอบด้วยย่านการค้าและท่ารถ สถาบันราชการ โดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำประกอบด้วยที่ตั้งศาลากลางและโรงพยาบาล อ่างทองซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัดก็อยู่ในระยะทางที่ห่างกัน สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนากระจายอยู่ทั่วไปทั้ง 2 ฝั่ง การกระจายตัวของกิจกรรมศูนย์กลางเหล่านี้ทำให้สภาพชีวิตเมืองของชุมชนเมืองอ่างทองค่อนข้างเงียบเหงา เนื่องจากกิจกรรมแต่ละประเภทแบ่งแยกกันอย่างเด็ดขาด พื้นที่การค้าทำหน้าที่เพียงเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการไม่มีความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการเดินทางติดต่อระหว่างศูนย์กลางต่าง ๆ มากขึ้นและเกิดความไม่สะดวกแก่ประชาชนที่เดินทางเข้ามาติดต่อ

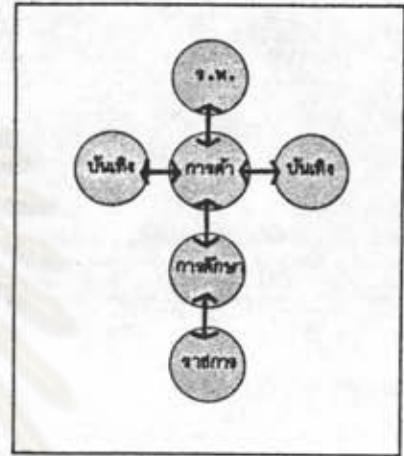
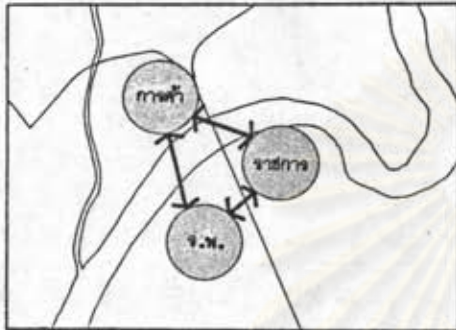
สำหรับชุมชนเมืองสิงห์บุรีนั้นประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าสามารถจำแนกออกเป็นกิจกรรมศูนย์กลางได้ 5 กลุ่ม คือ กิจกรรมพาณิชยกรรม, สถาบันราชการและบริการสาธารณะ, สถาบันการศึกษา, สถาบันศาสนาและกิจกรรมด้านบันเทิง ซึ่งกิจกรรมศูนย์กลางต่าง ๆ นี้รวมกลุ่มกันอยู่ใจกลางชุมชนทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยามีที่อาศัยรายล้อม โดยกิจกรรมพาณิชยกรรมตั้งอยู่ตรงกลางประกอบด้วยย่านการค้าและโรงพยาบาล ส่วนทางด้านใต้เป็นสถาบันการศึกษา, วัด, สถานที่ราชการและบริการสาธารณะเรียงกันตามลำดับ ซึ่งยังมีอาณาบริเวณที่อยู่ในขอบเขตระยะเดินเท้า 400 เมตรทั้งสิ้น ซึ่งถือว่าเป็นระยะที่คนตัดสินใจและพอใจที่จะใช้วิธีเดินอยู่ และมีโครงข่ายการสัญจรที่เชื่อมกิจกรรมเหล่านี้เข้าด้วยกันเป็นอย่างดีทำให้สภาพชีวิตเมืองภายในชุมชนเมืองสิงห์บุรีมีความคึกคักเกิดความหลากหลายขึ้นภายในพื้นที่ แต่การที่กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้รวมกลุ่มกันอยู่ในระยะที่ใกล้กันเกินไปก็อาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวของย่านการค้าของเมืองต่อไปในอนาคต (แผนที่ 6.1)

ชุมชนเมืองอ่างทอง

ชุมชนเมืองสิงห์บุรี

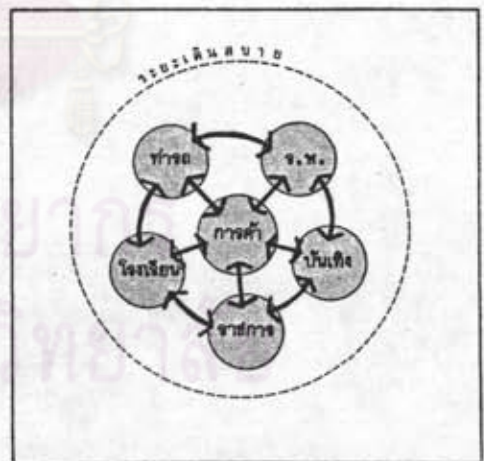
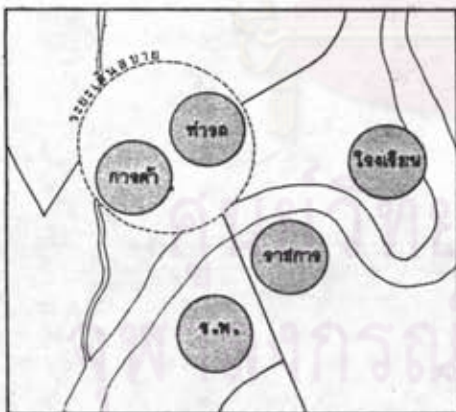
รูปแบบการใช้ที่ดิน - กิจกรรมกระจายชีวิตเมือง
"เจียบเหงา"

รูปแบบการใช้ที่ดิน - รวมกลุ่มกันของกิจกรรม
ชีวิตเมือง "คึกคัก"

- การติดต่อระหว่างกันไม่สะดวก

- การติดต่อระหว่างกิจกรรม "เดินสบาย"

แผนที่ 6.1 เปรียบเทียบกิจกรรมศูนย์กลาง

6.2.3 โครงข่ายถนน

โครงข่ายถนนภายในชุมชนเมืองอ่างทองส่วนใหญ่มีลักษณะยาวขนานไปกับลำแม่น้ำ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณริมสองฝั่งแม่น้ำ โดยมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 ตัดผ่านกลางชุมชนและผ่านบริเวณย่านการค้า ดังนั้นทางหลวงเส้นนี้จึงเป็นเส้นทางสำคัญสำหรับติดต่อระหว่างที่อยู่อาศัย, ย่านการค้าและบริการสาธารณะต่าง ๆ และการที่ถนนภายในชุมชน คือถนนเทศบาล 2 และถนนเทศบาล 10 ตัดกับทางหลวงบริเวณเชิงสะพานข้ามแม่น้ำและทางโค้งในช่วงที่กระชั้นชิดเกินไปทำให้เกิดอุบัติเหตุเกิดขึ้นได้ง่าย

สำหรับโครงข่ายถนนภายในย่านการค้าของชุมชนมีถนนเทศบาล 2 ทอดเป็นแนวยาวเข้ามาในบริเวณย่านการค้าขนานกับแนวลำแม่น้ำเป็นเส้นทางสายหลักเพียงเส้นเดียวที่สามารถผ่านเข้าออกบริเวณย่านการค้าได้สะดวกผสมกับโครงข่ายถนนแบบตาเตารางซึ่งเกิดขึ้นตามการขยายตัวของย่านการค้าแบบตามยถากรรมจึงเกิดเป็นถนนช่วงสั้น ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ ไม่มีการเปิดพื้นที่เมืองออกไปให้สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างคุ้มค่า ขาดการเชื่อมโยงและการส่งต่อตามลำดับของโครงข่ายถนน เนื่องจากถนนบางสายไม่ให้รถยนต์แล่นผ่านจึงทำให้การใช้ที่ดินบริเวณย่านการค้าของชุมชนเมืองอ่างทองกระจุกตัวอยู่ในบริเวณตอนบนใกล้ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 และทำให้บทบาทและหน้าที่ของถนนที่มีอยู่ต้องรับการจราจรที่ล้นเกินทั้งจำนวนรถและประเภทยานพาหนะที่ใช้เส้นทางนี้เป็นจำนวนมาก

บริเวณทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 ซึ่งใช้เป็นถนนที่ติดต่อในระดับภาคสามารถติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดทางทิศตะวันตกจะต้องรองรับการสัญจรทั้งในระดับภาค, ระดับเมืองและระดับท้องถิ่น เนื่องจากในบริเวณย่านการค้าของชุมชนเมืองอ่างทองไม่มีโครงข่ายถนนที่จะรองรับและกระจายความคับคั่งของการสัญจรในแต่ละระดับออกไป ประกอบกับบริเวณย่านการค้าซึ่งจับกลุ่มกันอยู่ในหลายระดับในระยะสองฟากถนนหลวงประชาชนนิยมขึ้นลงรถประจำทางบริเวณริมทางหลวงจึงทำให้ทางหลวงสายนี้มีความพลุกพล่านของการสัญจรสูงกีดขวางทางสัญจรและทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

โครงข่ายถนนภายในชุมชนเมืองสิงห์บุรี ส่วนใหญ่มีลักษณะยาวขนานไปกับจำนวนแม่น้ำเจ้าพระยาเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่อาศัยกันอยู่ริมสองฝั่งแม่น้ำ โดยมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 ทอดยาวขนานกับชุมชนและโครงข่ายถนนในเมือง ถนนขุนสวรรค์, ถนนธรรมโชติ, ถนนวิไลจิตต์และถนนสังฆราชเป็นถนนภายในชุมชนที่สำคัญติดต่อระหว่างที่พัก

อาศัยกับย่านการค้ายาวนานกับสำเภาน้ำและทางหลวงทำให้แบ่งแยกการสัญจรภายในชุมชนออกจากการสัญจรระดับภาคบนทางหลวง และมีโครงข่ายถนนที่เชื่อมต่อระหว่างถนนภายในกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 เกิดเป็นโครงข่ายถนนแบบตาเตรางในบริเวณย่านการค้า

ภายในบริเวณย่านการค้า ถนนขุนสวรรคค์เป็นถนนหลักที่สำคัญอยู่กึ่งกลางระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 กับถนนวิไลจิตต์ รับหน้าที่เป็นเส้นทางการสัญจรภายในเมืองในระดับท้องถิ่น โดยมีโครงข่ายถนนซอยตัดเชื่อมระหว่างถนนขุนสวรรคค์กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 ทำให้เกิดเป็นโครงข่ายถนนตาเตรางซึ่งเป็นโครงข่ายการติดต่อที่เหมาะสมกับพื้นที่ทำการค้าอย่างยิ่งเพราะช่วงให้เกิดการติดต่อที่ทั่วถึงและเสมอภาค กิจกรรมค้าขายที่หลากหลายซับซ้อนจะจัดวางตัวลงได้โดยเกี่ยวข้องกันได้ถนัด สำหรับผู้มาเยือนก็สะดวกที่จะติดต่อเข้าถึงทั้งพื้นที่ ส่วนในทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 โดยส่วนใหญ่จะรองรับการสัญจรในระดับภาคและเมืองซึ่งเกิดจากการสัญจรของรถโดยสารประจำทางและการเดินทางเข้ามาทำการค้าภายในชุมชนเมืองสิงห์บุรีของประชาชนจากพื้นที่รอบนอก (แผนที่ 6.2)

จะเห็นได้ว่า โครงข่ายการสัญจรเมืองสิงห์บุรีนั้นมีการส่งต่อตามลำดับของถนนมีการวางโครงข่ายของถนนในเมืองที่ดีแบ่งแยกการสัญจรและหน้าที่ของถนนได้ชัดเจน ทำให้เกิดรูปแบบการใช้ที่ดินภายในเมืองที่เหมาะสม มีการกระจายความเจริญออกไปได้ทั่ว ไม่กระจุกตัวแต่เฉพาะริมทางหลวงอย่างเช่น ชุมชนเมืองอ่างทอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุมชนเมืองอ่างทอง	ชุมชนเมืองสิงห์บุรี
<p><u>โครงข่ายถนน</u> - ขาดการส่งต่อตามลำดับถนน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสัญจรลับสน - ระดับภาค - ระดับเมือง - ระดับท้องถิ่น <p>- ขาดความเชื่อมโยงของถนนและการเข้าถึงพื้นที่</p>	<p><u>โครงข่ายถนน</u> - ถนนตาตาราง (GRID)</p> <p>ติดต่อเข้าถึงสะดวก</p> <ul style="list-style-type: none"> - แบ่งแยกการสัญจรในแต่ละระดับ
 <p>การสัญจรระดับภาค, เมือง, ท้องถิ่น</p>	 <p>มีจุดจะระดับภาค</p> <p>โครงข่ายถนนตาตารางเข้าถึงสะดวก</p> <p>มีจุดจะระดับภาค, เมือง</p>

แผนที่ 6.2 เปรียบเทียบโครงข่ายถนน

ศูนย์วิจัยที่รักสยาม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.2.4 ลักษณะอาคาร

ลักษณะอาคารของชุมชนเมืองอ่างทองสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงภายในย่านการค้าของชุมชนได้อย่างเด่นชัด เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมืองอ่างทองมีลักษณะการขยายตัวในแนวยาวออกมาตามถนนเทศบาล 2 โดยจะเห็นได้จากด้านในของชุมชน ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่การค้าเดิมมีลักษณะเป็นอาคารไม้ 2 ชั้นปัจจุบันไม่มีการประกอบการค้าใช้เป็นสถานที่เก็บของและพักอาศัยจึงมีสภาพทรุดโทรมไปตามกาลเวลาและขาดการดูแลรักษาบริเวณตอนกลางของชุมชนมีลักษณะอาคารของตึกแถว 2 ชั้นยังคงมีการใช้ประโยชน์ในด้านการค้าอยู่บ้างบางแห่งก็ปิดทิ้งไว้และใช้เป็นที่พักของจึงสภาพครึ่งเก่าครึ่งใหม่ ส่วนอาคารสมัยใหม่พบอยู่บริเวณด้านนอกซึ่งเป็นช่วงหลังของการขยายตัวของย่านการค้าออกมาริมทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 ประกอบด้วยอาคารตึกแถว 3-4 ชั้นและมีการประกอบกิจการค้าอยู่หนาแน่นที่สุด

สำหรับชุมชนเมืองสิงห์บุรี ความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงภายในชุมชนกับลักษณะอาคารไม่เด่นชัดเท่ากับชุมชนเมืองอ่างทอง เนื่องจากภายในบริเวณย่านการค้าของชุมชนเมืองสิงห์บุรีหลังจากที่ได้ย้ายศูนย์กลางการค้าจากริมแม่น้ำมาสู่ตลาดสดแห่งใหม่แล้วได้มีการขยายตัวของย่านการค้าในลักษณะขยายออกจากศูนย์กลางจนเต็มพื้นที่ จึงพบอาคารเก่าและใหม่ผสมผสานกันอยู่ภายในบริเวณเดียวกัน โดยจะเห็นจากบริเวณชุมชนเดิมริมแม่น้ำลักษณะเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น ซึ่งเดิมใช้เป็นที่ทำการค้าถึงแม้ในปัจจุบันสภาพการค้าจะไม่คึกคักเหมือนในอดีต แต่ก็ยังคงมีการทำการค้าอยู่อาคารจึงได้รับการดูแลรักษาพอสมควร ส่วนบริเวณย่านการค้าปัจจุบันซึ่งมีการขยายตัวจากบริเวณตลาดสดออกไปอาคารที่พบเป็นตึกแถว 2-4 ชั้น ซึ่งพอจะเห็นได้ว่าอาคาร 2 ชั้นส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณโดยรอบตลาดสด นอกนั้นส่วนใหญ่เป็นอาคาร 3 ชั้น ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการขยายตัวของย่านการค้า (แผนที่ 6.3)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุมชนเมืองอ่างทอง

ชุมชนเมืองสิงห์บุรี

- - ดึกแถว 3-4 ชั้น
สภาพอาคารใหม่
- - ดึกแถว 2 ชั้น
สภาพอาคารปานกลาง
- - ห้องแถวไม้ 2 ชั้น
สภาพทรุดโทรม

- - ดึกแถว 2-4 ชั้น
สภาพปานกลาง, ใหม่
- - ห้องแถวไม้ 2 ชั้น
สภาพทรุดโทรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
แผนที่ 6.3 ความสัมพันธ์ของอาคารกับการใช้ที่ดิน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.2.5 ย่านการค้า

ย่านการค้าภายในชุมชนเมืองอ่างทองในปัจจุบันตั้งอยู่ด้านนอกบริเวณริมทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 แสดงให้เห็นว่าสภาพการค้าของชุมชนเมืองอ่างทองต้องพึ่งพาการค้าขายกับประชาชนจากภายนอกมากกว่าประชาชนภายในชุมชนและมีกิจกรรมการค้าในระดับต่าง ๆ กระจุกตัวในบริเวณย่านการค้านี้มากทั้งการค้าในระดับภาคได้แก่ ตลาดขนถ่ายสินค้าการเกษตร การค้าระดับเมืองและท้องถิ่นได้แก่ การค้าในอาคารและหาบเร่แผงลอย (แผนที่ 6.4)

ก. กิจกรรมการใช้อาคาร

กิจกรรมการใช้อาคารของชุมชนเมืองอ่างทองมีจำนวนทั้งสิ้น 323 แห่งและมีการกระจายตัวของการค้าประเภทต่าง ๆ ดังนี้ กิจกรรมการค้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น ร้านขายของชำ, ร้านขายยา, ร้านเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน, เสื้อผ้า รวมกลุ่มกันอยู่รอบตลาดสด, ถนนสมบุญเกตุวัลย์ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเดินตลาดของประชาชนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงเวลาเช้าซึ่งเป็นเวลาที่ประชาชนรอบนอกเข้ามาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นกลับไปบริโภค และนำไปขายยังชุมชนของตน ร้านค้าบริเวณรอบตลาดสดนี้จึงเป็นร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าที่สนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน

กิจกรรมการค้าบริเวณถนนสายหลัก ได้แก่ ด้านนอกของถนนเทศบาล 2 และถนนเทศบาล 10 ประกอบด้วยกิจการค้าประเภทร้านเครื่องเรือน, เครื่องเขียน, เครื่องไฟฟ้า, ธนาคาร, เสื้อผ้า, ร้านเครื่องมือและอุปกรณ์เกี่ยวกับเครื่องยนต์ เป็นต้น สินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ไม่มีความต้องการบอยนักเป็นสินค้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนบริเวณถนนเทศบาล 2 ด้านใน ประกอบด้วยกิจกรรมด้านการบริการเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ร้านทำผม, ตัดเสื้อ เป็นต้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างจากจุดศูนย์กลางเมืองลูกค้าส่วนใหญ่จึงได้แก่ ประชาชนภายในชุมชน

บริเวณริมทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 ร้านค้าส่วนใหญ่เป็นร้านค้าเกี่ยวกับอุปกรณ์การเกษตร, วัสดุก่อสร้าง, อุปกรณ์และบริการเกี่ยวกับเครื่องยนต์ ซึ่งเป็นกิจการค้าที่ต้องการใช้พื้นที่และต้องการความสะดวกในการเข้าถึงและการขนส่งสินค้า

ส่วนบริเวณชุมชนเดิมริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีร้านขายของชำ และร้านตัดเสื้ออยู่ 2-3 แห่ง บริการประชาชนในละแวกบ้าน ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย

ข. การค้าหาบเร่แผงลอย

หาบเร่แผงลอยภายในชุมชนเมืองอ่างทอง อาศัยวางขายบนพื้นที่ถนนหลายสายภายในย่านการค้า และพบการกระจายตัวของประเภทสินค้าต่าง ๆ จำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ คือ สินค้าประเภทผักสด ผลไม้จะวางขายบริเวณซอยยามาอำ, หน้าตลาดสุพรรณ และมีจำนวนผู้ค้าบริเวณนี้ลดลงตามช่วงเวลาจนเวลาประมาณ 10.00 น. พื้นที่บริเวณนี้จะเลิกทำการค้า สินค้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภควางขายอยู่บริเวณถนนสมบุญเกตุวัลล์และถนนชัยพรสุพรรณ เป็นบริเวณที่ทำการค้าตลอดทั้งวันและบริเวณถนนชัยพรสุพรรณในช่วงเย็นจะมีร้านขายกับข้าวต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก สำหรับตลาดปลาแยกออกมาอยู่บริเวณซอยหน้าตลาดเทศบาล 2 ค้าขายกันมากในช่วงเช้า

ค. ตลาดขนถ่ายสินค้าการเกษตร

ภายในชุมชนเมืองอ่างทอง ไม่มีสถานที่ขนถ่ายสินค้าการเกษตรที่ถาวร ปัจจุบันจึงอาศัยอาคารตลาดเทศบาล 1 พื้นที่วางขายในย่านการค้าเป็นที่ขนถ่ายและบรรทุกสินค้ากระจายอยู่เป็นบริเวณกว้างตั้งแต่ตลาดเทศบาล 1, ตลาดสุพรรณจนถึงซอยยามาอำ และพื้นที่ริมทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3064 ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายขนส่งสินค้าระหว่างจุดต่าง ๆ ภายในย่านการค้าเป็นจำนวนมาก กีดขวางการสัญจร เกิดความไม่เป็นระเบียบและปัญหาความสกปรกแก่พื้นที่

สำหรับย่านการค้าภายในชุมชนเมืองสิงห์บุรี ตั้งอยู่ระหว่างถนนขุนสวรรค์กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 โดยมีโครงข่ายถนนแบบตาตารางเชื่อมพื้นที่การค้าทั้งหมดทำให้สามารถติดต่อถึงกันได้สะดวกและทั่วถึง และยังมีการแบ่งแยกกิจกรรมการค้าในระดับต่าง ๆ ที่ค่อนข้างเป็นระเบียบและชัดเจน กล่าวคือ บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 เป็นการค้าในระดับภาคและเมือง ได้แก่ ตลาดขนถ่ายสินค้าการเกษตรและหาบเร่แผงลอย ซึ่งมีประชาชนจากพื้นที่รอบนอกเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าเพื่อนำไปขายยังชุมชนของตน ส่วนภายในย่านการค้าตามถนนสายต่าง ๆ เป็นกิจการค้าในอาคารที่บริการแก่ประชาชนภายในและภายนอกชุมชน (แผนที่ 6.4)

ก. กิจกรรมการใช้อาคาร

กิจกรรมการใช้อาคารภายในชุมชนเมืองสิงห์บุรีมีจำนวนทั้งสิ้น 526 แห่งและมีการกระจายตัวของการค้าประเภทต่าง ๆ ดังนี้ กิจกรรมการค้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภค เช่น ร้านขายของชำ, เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน, เสื้อผ้า เป็นต้น จะเกาะกลุ่มอยู่

บริเวณรอบตลาดสดและถนนหน้าเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเดินตลาดสูง ร้านค้าบริเวณโดยรอบตลาดสดและถนนหน้าเมืองจึงเป็นร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าที่สนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนเป็นส่วนใหญ่

กิจกรรมการค้าบริเวณถนนขุนสวรรคค์ซึ่งเป็นถนนสายหลักและมีกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ธนาคาร, โรงแรม, ร้านจำหน่ายรถจักรยานยนต์, เครื่องมือและวัสดุก่อสร้าง, เครื่องแต่งกาย เป็นต้น เป็นสินค้าที่มีความต้องการไม่บ่อยนัก เป็นบริเวณที่สามารถเข้าออกและขนถ่ายสินค้าได้สะดวก

กิจกรรมการค้าบริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 และ 311 เป็นร้านค้าประเภทเกี่ยวกับอุปกรณ์การเกษตร, อุปกรณ์และบริการเกี่ยวกับเครื่องยนต์ซึ่งต้องใช้เนื้อที่มาก และเนื่องจากเป็นสินค้าและบริการชั้นสูงไม่มีความต้องการบ่อยนักจึงไม่จำเป็นต้องอยู่ในบริเวณย่านการค้าหนาแน่น

บริเวณชุมชนเดิมยังคงมีการทำการค้าอยู่ กิจกรรมค้าส่วนใหญ่เป็นร้านค้าประเภทบริการ เช่น ร้านอาหาร, ตัดเลื้อ, แต่งผม ซึ่งส่วนใหญ่บริการให้ชาวเมือง เนื่องจากในระยะห่างจากบริเวณศูนย์กลางการค้าและเป็นเส้นทางผ่านระหว่างที่อยู่อาศัยกับย่านการค้า

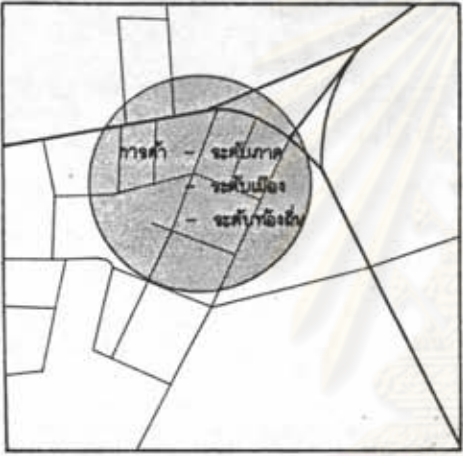
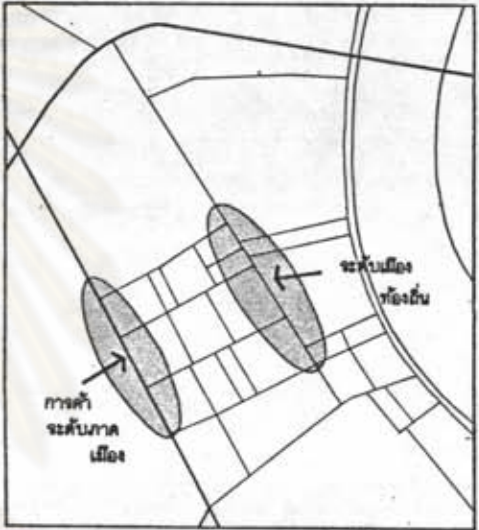
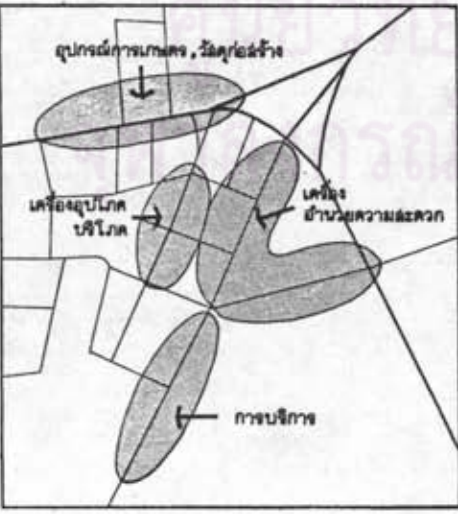
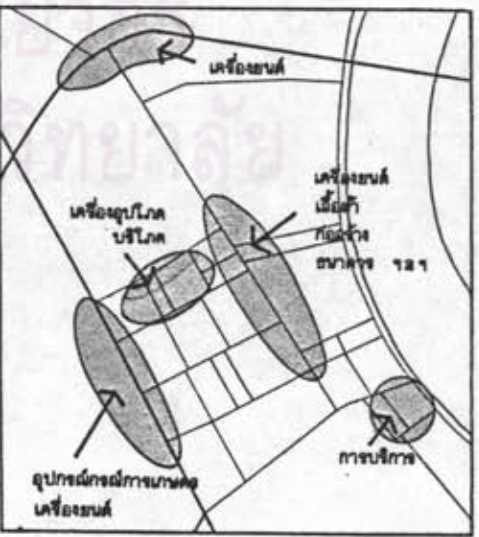
ข. หาบเร่แผงลอย

การค้าหาบเร่แผงลอยภายในชุมชนเมืองสิงห์บุรีมีลักษณะประเภทสินค้าไม่แตกต่างจากชุมชนเมืองอ่างทอง ในชุมชนเมืองสิงห์บุรีได้กำหนดพื้นที่ในการวางขายสินค้าให้เป็นระเบียบบริเวณบ่อหล้าล๊อค 1-4 และถนนนายทองเหม็น พบการกระจายตัวของสินค้าจำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้ สินค้าประเภทผักสด ผลไม้ วางขายอยู่บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 และมีจำนวนลดลงตามช่วงเวลาจนเวลาประมาณ 9.00 น. การค้าบริเวณลดเหลือจำนวนน้อยมากและสินค้าประเภทอุปโภคบริโภค, อาหารสด, พลาสติก วางขายอยู่ตลอดแนวถนนนายทองเหม็น โดยในช่วงเวลาเย็นจะมีร้านขายกับข้าวต่าง ๆ บริเวณหน้าตลาดเทศบาลเป็นจำนวนมาก

ค. ตลาดขนถ่ายสินค้าการเกษตร

การซื้อขายสินค้าการเกษตรในปัจจุบันอาศัยพื้นที่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 309 บ่อหล้าล๊อค 1-4 เป็นสถานที่ขนถ่ายสินค้า เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ใกล้ตลาดสดและสะดวกต่อการขนส่ง แต่ก็ทำให้เกิดขบวนการสัญจรไปมาบนทางหลวงสายนี้

แผนที่ 6.4 เปรียบเทียบย่านการค้า

ชุมชนเมืองอ่างทอง	ชุมชนเมืองสิงห์บุรี
<p><u>ย่านการค้า</u> - เฉพาะด้านนอก</p> <p>- ขาดระเบียบมีการค้าปะปน</p> <p>ในหลายระดับ</p> <p>ภาค, เมือง, ท้องถิ่น</p> 	<p><u>ย่านการค้า</u> - กระจายทั่วไป</p> <p>- แบ่งแยกกิจกรรมค่อนข้างชัด</p>
<p>- การกระจายตัวของกิจกรรมการใช้อาคาร</p> 	<p>- การกระจายตัวของกิจกรรมการใช้อาคาร</p>

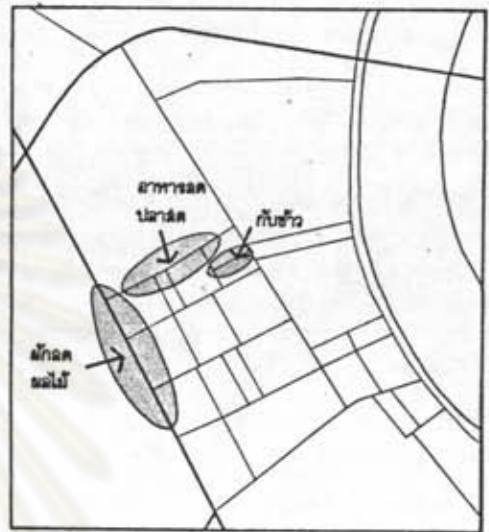
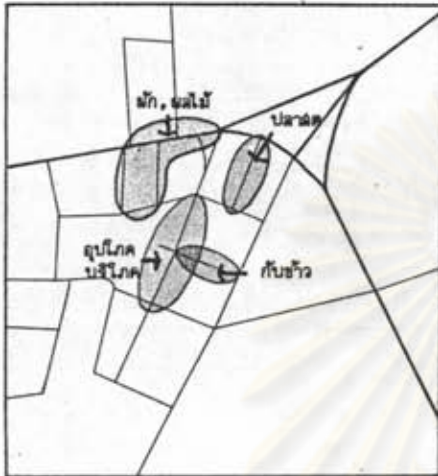
เปรียบเทียบย่านการค้า (ต่อ)

ชุมชนเมืองอ่างทอง

ชุมชนเมืองสิงห์บุรี

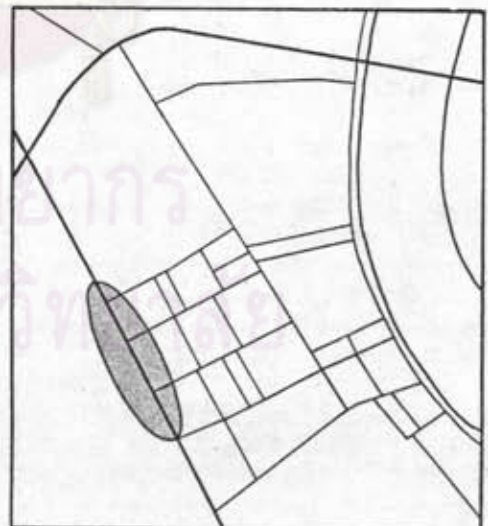
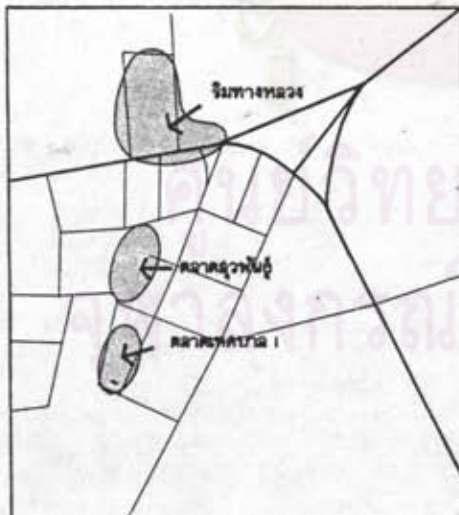
การกระจายตัวของพาหนะแม่ลอย

การกระจายตัวของพาหนะแม่ลอย

ตลาดขนถ่ายสินค้าการเกษตร

ตลาดขนถ่ายสินค้าการเกษตร

สรุป

จะเห็นว่าลักษณะทางการค้าของชุมชนทั้ง 2 มีลักษณะใกล้เคียงกัน คือเป็นศูนย์กลางการค้าให้แก่พื้นที่โดยรอบจึงเป็นที่รวมกิจกรรมการค้า ทั้งในระดับภาค, ระดับเมืองและระดับท้องถิ่น มีลักษณะที่ตั้งและความสัมพันธ์ทางการค้าใกล้เคียงกันมีการผสมผสานการค้าหลายระดับในพื้นที่เมืองตามลักษณะเฉพาะของแต่ละกิจกรรม โดยมีลักษณะการกระจายตัวของกิจกรรมการค้าให้อาณาที่ใกล้เคียงกัน คือ

บริเวณรอบตลาดสด ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภท เครื่องอุปโภค บริโภค ที่จำเป็นในการดำรงชีพเป็นสินค้าที่สนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์รวมกันอยู่บริเวณนี้ เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีการเดินตลาดจากประชาชนภายในและภายนอกชุมชนสูง

บริเวณถนนสายหลัก ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ไม่มีความต้องการบ่อยนัก ประเภทเครื่องเรือน, เครื่องเขียน, ธนาคาร, เสื้อผ้าและเครื่องประดับ, เครื่องไฟฟ้า เป็นต้น

บริเวณริมทางหลวง ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกี่ยวกับอุปกรณ์การเกษตร, วัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์บริการเกี่ยวกับเครื่องยนต์ เนื่องจากเป็นกิจการค้าที่ต้องการเนื้อที่มากและต้องการความสะดวกในการเข้าถึงและการขนส่งสูง

บริเวณพื้นที่ด้านในและชุมชนเดิม เป็นร้านค้าประเภทการบริการ เช่น ร้านตัดผม ตัดเสื้อ, ร้านอาหาร เป็นต้น บริการแก่คนในชุมชนเนื่องจากอยู่ห่างจากพื้นที่ศูนย์กลางเมือง

สำหรับหาบเร่แผงลอยมีการกระจายตัวรอบตลาดสดและริมทางหลวง ซึ่งจะแบ่งเป็นบริเวณที่ขายสินค้าเฉพาะช่วงเช้าและบริเวณที่ขายตลอดวัน ในบริเวณที่ขายเฉพาะช่วงเช้า ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าการเกษตร ได้แก่ ผัก ผลไม้ ซึ่งชาวบ้านจากพื้นที่ใกล้เคียงนำผลผลิตของตนเข้ามาวางขายและจะหมดไปในช่วงสายมักจะวางขายกันในบริเวณใกล้ทางหลวงทำให้สามารถขนถ่ายสินค้าได้สะดวก ส่วนบริเวณที่มีการวางขายกันตลอดทั้งวันสินค้าส่วนใหญ่ ได้แก่ เครื่องอุปโภค บริโภค, อาหารคาวหวานต่าง ๆ จะวางขายในบริเวณติดกับตลาดสดเพื่อสะดวกต่อการซื้อของลูกค้า

ตลาดขนถ่ายสินค้าการเกษตรมีลักษณะใกล้เคียงกันคือตั้งอยู่ในบริเวณตลาดสดและอยู่ติดกับทางหลวงทำให้สามารถขนถ่ายสินค้าได้สะดวก แต่ตลาดขนถ่ายสินค้าของชุมชนทั้ง 2 มีความแตกต่างกันอยู่ในชุมชนเมืองอ่างทองสินค้าการเกษตรส่วนใหญ่จะลำเลียงไปขายส่งต่อยังตลาดในกรุงเทพฯ ในขณะที่ตลาดขนถ่ายสินค้าการเกษตรในชุมชนเมืองสิงห์บุรีจะเป็นศูนย์กลาง

เพื่อกระจายสินค้าการเกษตรไปสู่บริเวณโดยรอบ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพที่ตั้งของจังหวัดที่แตกต่างกัน ทำให้เอื้ออำนวยต่อการค้าที่แตกต่างกัน

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นลักษณะร่วมทางการค้าของชุมชนทั้ง 2 ที่ใกล้เคียงกันซึ่งพอสรุปออกมาได้ดังกล่าว แต่ก็มีของความแตกต่างกันอยู่มากในลักษณะของที่ตั้งของย่านการค้าทั้งหมดของชุมชน เนื่องจากชุมชนเมืองอ่างทองมีการขยายตัวออกมาตามแนวถนน การค้าส่วนใหญ่จึงมากระจุกตัวอยู่บริเวณใกล้ทางหลวงและมีการปะปนกันของกิจกรรมการค้าในระดับต่าง ๆ อยู่ในบริเวณเดียวกันไม่มีการจัดระเบียบของพื้นที่การค้าที่แน่นอนชัดเจนทำให้เกิดขบวนการสัญจรและทำให้เกิดความสับสนแก่ชุมชน ส่วนในชุมชนเมืองสิงห์บุรีนั้นมีโครงข่ายถนนที่แบ่งแยกกิจกรรมการค้าได้ชัดเจนมีการจัดพื้นที่การค้าต่าง ๆ ให้เป็นสัดส่วน ง่ายต่อการดูแลและควบคุม ทำให้เกิดความเป็นระเบียบและง่ายต่อการพัฒนาเมืองต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย